

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

dnia 19 października 2017 rok

Sąd Okręgowy w Warszawie III Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Mariusz Solka
Protokolant	sekretarz sądowy Tamara Oktaba

po rozpoznaniu w dniu 16 października 2017 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **G. C.**

przeciwko pozwanemu **Skarbowi Państwa – (...) w W.**;

o ochronę dóbr osobistych i zadośćuczynienie;

orzeka:

1. powództwo oddała;
2. zasądza od powoda **G. C.** na rzecz pozwanego Skarbu Państwa - (...), **kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści) złotych** tytułem zwrotu kosztów procesu;
3. nieuiszczone koszty sądowe przejmuje na rachunek Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie.---

/-/ SSO Mariusz Solka

Sygn. akt III C 812/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 08 czerwca 2016 r. skierowanym przeciwko pozwanemu Skarbowi Państwa – (...), powód G. C., reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł o zobowiązanie pozwanego do przeproszenia powoda za dokonane już naruszenia dóbr osobistych, których skutków nie da się usunąć poprzez zamieszczenie na koszt pozwanego w ciągu 7 dni od uprawomocnienia się wyroku na stronie internetowej (...) ((...)) w dziale „Ogłoszenia i komunikaty”, czcionką Verdana, rozmiar „small” z pojedynczą interlinią tekstu: „Wyrażam ubolewanie, że (...) dopuścił do naruszenia dóbr osobistych Pana G. C. poprzez umieszczenie go w jednostkach penitencjarnych nie spełniających standardów cywilizowanego państwa i za wszystkie wyrządzone Panu G. C. szkody niematerialne szczerze przepraszam”, dostępnego na stronie przez 30 dni; zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty w wysokości 70.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznane krzywdy wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zasądzenie kwoty 5.000 zł na cel społeczny - na rzecz Fundacji (...), Organizacji (...). Powód

wniósł ponadto o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Tak wyartykułowane żądania, powód oparł na podstawie art. 23 i 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. i zw. z naruszeniem art. 3 EKPCiPW oraz art. 77 ust. 1 KRP, wobec bezprawnego naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci czci, godności osobistej, poczucia własnej wartości, zdrowia, prawa do humanitarnego traktowania, prawa do bycia pozbawionym wolności w warunkach gwarantujących poszanowanie godności, prawa do intymności, prawa do prywatności oraz zdrowia. W uzasadnieniu powyższych żądań, powód wskazał, że odbywał karę pozbawienia wolności w jednostkach penitencjarnych: w Areszcie Śledczym w L., Areszcie Śledczym W. (...), Zakładzie Karnym w P., Zakładzie Karnym w O., Areszcie Śledczym w K., Zakładzie Karnym w R., Zakładzie Karnym nr (...) we W., Areszcie Śledczym w K. oraz Zakładzie Karnym w N., w czasie których zostały naruszone jego prawa osobiste – powód był izolowany w warunkach, które nie spełniały standardu $3m^{(2)}$ powierzchni mieszkalnej na osobę, co naruszało dyspozycję art. 110 § 2 k.k.w. W związku z tym, najprostsze czynności tj. poruszanie się czy przygotowywanie posiłków wiązało się z poważnymi trudnościami. Powód dodał, że przeludnienie powodowało także dyskomfort psychiczny oraz utrudniało zachowanie prywatności czy intymności. Zbyt mała powierzchnia powodowała częste konflikty i agresję więźniów, w konsekwencji czego w powodzie narastał strach i niepokój o własne zdrowie i życie. Powód wyjaśnił, że w Areszcie Śledczym w L. przebywał w celi ok. $17m^{(2)}$ wraz z 6 innymi osobami, zlew znajdował się w celi i nie było innego miejsca do wykonywania zwykłych czynności. To z kolei doprowadziło do naruszenia prywatności oraz intymności powoda. Ponadto, wyposażenie celi było w nagannym stanie technicznym, zniechęcającym do spożywania posiłków. Powód zwrócił także uwagę, że kąpiki sanitarne nie były dostatecznie odseparowane od powierzchni mieszkalnych, do skutkowało naruszeniem dobra osobistego w postaci intymności. Cele były także zagrzybione, panowała w nich wilgoć, co również nie sprzyjało zdrowiu osadzonych, w okresie letnim i zimowym cele nie były wietrzone, a w zimie panował w nich chłód. Na ścianach pozrywane były przewody elektryczne, stanowiące zagrożenie dla ludzi tam przebywających. Również dostęp do światła nie był dostateczny – nie przedostawały się do celi promienie słoneczne, a dostęp do oświetlenia sztucznego był ograniczony. W celi zaś we W. było nieustająco włączone światło jarzeniowe, niepozwalające na spokojny sen w nocy, przez co wzrok powoda uległ pogorszeniu poprzez warunki panujące w jednostce penitencjarnej. Powód dodał także, że borykał się z niedostatkiem środków czystości, jak również całkowitym brakiem dostępu do ciepłej wody, co stanowiło poważny problem szczególnie w okresie zimowym. Ponadto zwrócił uwagę, na trudności w praniu czy suszeniu ubrań i bielizny. Dyrekcja ograniczała również dostęp do środków czystości – powód otrzymywał paczki higieniczne – jedną sztukę raz na trzy miesiące i składały się na nią: 1 szt. papieru toaletowego, 1 proszek do prania 100 g, jeden proszek do czyszczenia bez artykułów w płynach. Powód dodał, że w Areszcie Śledczym kąpiel przysługiwała jedynie raz z tygodniu przez 3 minuty, a opieka medyczna była nieprofesjonalna, opieszła i niewystarczająca. Zdaniem więc powoda, zaniedbania jednostki penitencjarnej były niczym innym jak znęcaniem się nad człowiekiem, poniżaniem jego godności osobistej oraz naruszeniem jego dóbr osobistych. W ocenie powoda, trafił on do jednostki penitencjarnej jako osoba zdrowa psychicznie i fizycznie, a po jej opuszczeniu będzie miał poważny problem w prawidłowym funkcjonowaniu w społeczeństwie. Misja więc resocjalizacji, jaka została powierzona polskiemu więziennictwu, nie jest realizowana nawet w minimalnym stopniu. W dalszej części uzasadnienia, powód powołał kontekst prawny wywiedzonego powództwa, podnosząc, że w świetle dotychczasowych wyjaśnień, jego żądania znajdują uzasadnienie (pозew – k. 2-7).

W dniu 15 września 2016 r. powód sprecyzował, że wiąże swoje roszczenie z następującymi jednostkami penitencjarnymi: Aresztem Śledczym w L., Aresztem Śledczym W. (...), Zakładem Karnym w P., Zakładem Karnym w O., Aresztem Śledczym w K., Zakładem Karnym w R., Zakładem Karnym nr (...) we W., Aresztem Śledczym w K., Zakładem Karnym w N., roszczenie zaś dotyczy okresu od dnia 01 sierpnia 2008 r. do dnia sformułowania pisma (pismo z dnia 15 września 2016 r. – k. 51).

W odpowiedzi na wywiedzone powództwo, pozwany Skarb Państwa – (...) w W., reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł w dniu 26 września 2016 r. o zobowiązanie powoda do wskazania, w jakiej wysokości dochodzi zadośćuczynienia od poszczególnych wskazanych w pozwie jednostek penitencjarnych, wezwanie do udziału w sprawie właściwych w sprawie statio fisci Skarbu Państwa wymienionych w pozwie, zwolnienie Skarbu Państwa – (...) od dalszego udziału w sprawie. Odnosząc się do meritum sprawy, pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego

według norm przepisanych. Pozwany wyjaśnił, że powód przebywał w jednostkach penitencjarnych w następujących okresach: w Areszcie Śledczym w L. od 10.04.2008 r. do 21.05.2008 r., od 18.06.2008 r. do 04.08.2009 r., od 08.09.2010 r. do 07.10.2010 r., od 27.05.2011 r. do 01.06.2011 r. oraz 21.08.2013 r. do 30.10.2013 r.; w Areszcie Śledczym W. (...): od 21.05.2008 r. do 18.06.2008 r., od 30.10.2013 r. do 05.11.2013 r.; w Zakładzie Karnym w P. od 04.08.2009 r. do 22.10.2009 r., w Zakładzie Karnym O.: od 22.10.2009 r. do 08.09.2010 r., od 01.06.2011 r. do 21.07.2011 r. oraz 29.01.2015 r. do 04.08.2015 r.; w Areszcie Śledczym w K. od 07.10.2010 r. do 23.05.2011 r.; w Zakładzie Karnym w R. od 24.05.2011 r. do 27.05.2011 r. oraz od 04.08.2015 r. do 13.08.2015 r., w Zakładzie Karnym nr (...) we W.: od 26.07.2011 r. do 21.08.2011 r. oraz 06.11.2013 r. do 27.01.2015 r.; w Areszcie Śledczym w K.: od 22.07.2011 r. do 26.07.2011 r. oraz w Zakładzie Karnym w N. od 14.08.2015 r. do 12.05.2016 r. Pozwany dodał, że na dzień sporządzenia powyższych informacji, powód przebywał w Zakładzie Karnym w N.. W pierwszej kolejności więc, pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia odszkodowawczego za okres pobytu w zakładach karnych od dnia 01 kwietnia 2008 r. do dnia 12 maja 2013 r. powołując się w tej mierze na dyspozycję art. 442⁽¹⁾ § 1 k.c. Dalej pozwany odniósł się do kwestii reprezentacji Skarbu Państwa w procesie, podnosząc, że jego reprezentantem powinny być wymienione w pozwie jednostki penitencjarne, z działalnością których powód wiąże bezpośrednio swoje roszczenie. Pozwany zaznaczył, że warunkiem koniecznym do wystąpienia z żądaniem odszkodowawczym względem Skarbu Państwa obok przesłanki bezprawności działania lub zaniechania takiego działania i wystąpienia szkody jest istnienie związku przyczynowo-skutkowego między bezprawnością działania lub zaniechaniem działania, a szkodą. Zdaniem pozwanego, powód nie wykazał, aby doszło do bezprawnego działania funkcjonariuszy Służby Więziennej wobec niego oraz że takie działania doprowadziły do powstania u niego szkody, nie wykazał również na czym ta szkoda miałaby polegać – cele mieszkalne, w których powód przebywał były wyposażone w sprzęt kwaterunkowy oraz urządzenia sanitarne zgodnie z obowiązującymi przepisami, miał osobne miejsce do spania i odpowiednie warunki do utrzymania higieny, miał także dostęp do bezpłatnych świadczeń zdrowotnych, leków i artykułów sanitarnych, korzystał z kąpieli, miał ponadto dostęp do zimnej wody gdyż cele mieszkalne, w których przebywał były wyposażone w węzeł sanitarny. W ocenie więc pozwanego, roszczenia powoda są całkowicie bezzasadne oraz bezprzedmiotowe, bowiem w czasie jego pobytu w jednostkach penitencjarnych nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda – był on traktowany przez funkcjonariuszy i pracowników jednostek penitencjarnych w sposób humanitarny, zgodnie z obowiązującymi przepisami, a przywołane przez powoda ograniczenia, niedogodności i dolegliwości związane z pobytem nie przekraczały koniecznego rozmiaru związanego nieodłącznie z wykonywaniem w stosunku do niego kary pozbawienia wolności. Zdaniem pozwanego, zasądzenie na rzecz powoda jakiegokolwiek zadośćuczynienia, byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego tj. sprzeczne z art. 5 k.c. i stanowiłoby nadużycie prawa, powód nie wykazał również, by poniósł jakąkolwiek szkodę, powództwo winno więc zostać oddalone (odpowiedź na pozew – k. 55-63).

W sprecyzowaniu zarzutu przedawnienia, pozwany wyjaśnił, że dotyczył on okresu od dnia 01 kwietnia 2008 r. do dnia 08 czerwca 2013 r. (pismo z dnia 20 października 2016 r. – k. 196).

Do czasu zamknięcia rozprawy, stanowiska stron w powyższym kształcie, nie uległy zmianie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

G. C. w okresie od dnia 01 kwietnia 2008 r. do dnia 21 maja 2008 r. przebywał w Areszcie Śledczym w L., od dnia 21 maja 2008 r. do dnia 28 maja 2008 r. w Areszcie Śledczym W. (...), od dnia 28 maja 2008 r. do dnia 18 czerwca 2008 r. w Areszcie Śledczym w L., od dnia 18 czerwca 2008 r. do dnia 18 czerwca 2008 r. w Areszcie Śledczym W. (...), od dnia 18 czerwca 2008 r. do dnia 04 sierpnia 2009 r. w Areszcie Śledczym w L., od dnia 04 sierpnia 2009 r. do dnia 22 października 2009 r. w Zakładzie Karnym w P., od dnia 22 października 2009 r. do dnia 08 września 2010 r. w Zakładzie Karnym w O., od dnia 08 września 2010 r. do dnia 07 października 2010 r. w Areszcie Śledczym w L., od dnia 07 października 2010 r. do dnia 23 maja 2011 r. w Areszcie Śledczym w K., od dnia 24 maja 2011 r. do dnia 27 maja 2011 r. w Zakładzie Karnym w R., od dnia 27 maja 2011 r. do dnia 01 czerwca 2011 r. w Areszcie Śledczym w L., od dnia 01 czerwca 2011 r. do dnia 21 lipca 2011 r. w Zakładzie Karnym w O., od dnia 22 lipca 2011 r. do 26 lipca 2011 r. w Areszcie Śledczym w K., od dnia 26 lipca 2011 r. do dnia 21 sierpnia 2013 r. w Zakładzie Karnym W. nr (...),

od dnia 21 sierpnia 2013 r. do dnia 30 października 2013 r. w Areszcie Śledczym w L., od dnia 30 października 2013 r. do dnia 05 listopada 2013 r. w Areszcie Śledczym W. (...), od dnia 06 listopada 2013 r. do dnia 27 stycznia 2015 r. w Zakładzie Karnym W. nr (...), od dnia 27 stycznia 2015 r. do dnia 29 stycznia 2015 r. w Areszcie Śledczym W. B., od dnia 29 stycznia 2015 r. do dnia 04 sierpnia 2015 r. w Zakładzie Karnym w O., od dnia 04 sierpnia 2015 r. do dnia 13 sierpnia 2015 r. w Zakładzie Karnym w R., od dnia 14 sierpnia 2015 r. w Zakładzie Karnym w N.. Koniec kary przewidziany był na dzień 10 listopada 2017 r. (zaświadczenie z dnia 16 lutego 2016 r. wskazujące datę końca kary – k. 19; informacja o pobytach i orzeczeniach z dnia 23 września 2016 r. – k. 64-66).

W czasie pobytu w Areszcie Śledczym w L. w okresie od dnia 08 września 2010 r. do dnia 07 października 2010 r., od dnia 27 maja 2011 r. do dnia 01 czerwca 2011 r. oraz od dnia 21 sierpnia 2013 r. do dnia 30 października 2013 r. powód miał zapewnione nie mniej niż 3m² powierzchni w celi mieszkalnej w przeliczeniu na jednego osadzonego. W pozostałych okresach mógł nie mieć zapewnionych 3m². Każda cela mieszkalna znajdująca się w Areszcie Śledczym w L. była wyposażona w toaletę, każdy osadzony na dostęp w celi mieszkalnej do zimnej wody. Wszystkie cele mieszkalne wyposażone były w instalacje: zimnej wody, elektryczną, c.o., kanalizacyjną, domofonową. Wszystkie cele wieloosobowe posiadały w pełni zabudowany kącik sanitarny do którego mieli dostęp wszyscy osadzeni z danej celi, w skład kącika sanitarnego wchodziła: miska ustępowa, automat płuczący, umywalka, bateria umywalkowa. W pawilonie F umywalka znajdowała się na zewnątrz kącika sanitarnego. W każdej z cel, w której przebywał osadzony działała wentylacja grawitacyjna zapewniająca odpowiednią wymianę powietrza, a otwarcie okna umożliwiała wietrzenie celi. Wartość natężenia światła wynosiła powyżej 200 Lx, oświetlenie jarzeniowe zainstalowane w celach mieszkalnych było zgodne z wytycznymi, temperatury w celach mieszkalnych wynosiły minimum 20°C, instalacja centralnego ogrzewania wyposażona była w automatykę pogodową, a w przypadku awarii, dokonywano naprawy bez zbędnej zwłoki. Zamontowane na elewacji pawilony plastikowe ekrany „blendy” były urządzeniami techniczno-ochronnymi, zaś swobodny dostęp do powietrza możliwy był poprzez zasiatkowaną część. Posadzki wykonane były z terakoty, jedynie w niektórych celach na posadzkach pozostawał parkiet, który był dobrej jakości. Powód miał możliwość kąpieli co najmniej raz w tygodniu, miał także dostęp do zimnej wody w celi mieszkalnej oraz istniała możliwość podgrzania wody we własnym zakresie (czajnik lub grzałka elektryczna). Osadzony otrzymywał środki czystości: mydło toaletowe 200 gram, krem do golenia 1 tuba, pasta do zębów 1 tuba, szczoteczka do zębów 1 sztuka, papier toaletowy 1 rolka, proszek do prania 200 gram, nożyk do golenia 1 sztuka, na okres przewidziany zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Suszenie upranej odzieży i bielizny mogło odbywać się w celi, ponadto osoby osadzone mogły otrzymywać odzież należącą do Aresztu Śledczego, a w przypadku jej zabrudzenia była ona wymieniana na czystą i praną w pralni Aresztu. Osoby osadzone w godzinach pracy Ambulatorium miały możliwość zgłaszania dolegliwości i problemów zdrowotnych oddziałowym lub bezpośrednio pielęgniarce podczas codziennego wydawania leków. Następnie były one doprowadzane do Ambulatorium, gdzie udzielana była im pomoc medyczna przez lekarza, który pracował codziennie w dni powszednie. W pozostałych godzinach, w przypadku nagłych zachorowań lub gwałtownego pogorszenia stanu zdrowia, w każdej takiej sytuacji jest wzywane przez dowódcę Pogotowie Ratunkowe, które udziela pomocy medycznej na miejscu lub w poważniejszych przypadkach transportuje osadzonych do szpitali. Osoby osadzone miały możliwość korzystania z prawa do wolności religijnej, jak też korzystania z urządzeń i zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych, radia, telewizji, książek oraz prasy (informacja dotycząca pobytu w Areszcie Śledczym w L. – k. 68-75; notatka służbowa z dnia 06 września 2016 r. – k. 76; notatka służbowa z dnia 16 września 2016 r. – k. 77; notatka służbowa z dnia 19 września 2016 r. – k. 78; notatka służbowa z dnia 07 września 2016 r. – k. 79-80; notatka służbowa z dnia 13 września 2016 r. – k. 81-82; notatka służbowa z dnia 08 września 2016 r. – k. 83; notatka służbowa z dnia 19 września 2016 r. – k. 84).

W okresie pobytu powoda w Areszcie Śledczym w L. obowiązywały zarządzenia Dyrektora Aresztu Śledczego w L. nr (...) z dnia 30 grudnia 2007 r., nr (...) z dnia 30 czerwca 2008 r., nr (...) z dnia 31 grudnia 2008 r., nr (...) z dnia 30 kwietnia 2009 r., na mocy których w okresie od dnia 04 kwietnia 2008 r. do dnia 04 sierpnia 2009 r. istniała możliwość dostawienia dodatkowych łóżek do wskazanych w zarządzeniach cel mieszkalnych. Możliwość dostawienia łóżka

do celi mieszkalnej nie wiązała się automatycznie z osadzeniem w takiej celi dodatkowego osadzonego (informacja wskazana w piśmie z dnia 16 września 2016 r. – w powołanym zakresie – k. 68).

W czasie pobytu w Areszcie Śledczym w W. (...), powód był osadzony w okresie od 21 maja 2008 r. do 04 czerwca 2008 r. w celi o powierzchni 25,90m⁽²⁾, w której rotacyjnie przebywało od 4 do 7 osadzonych, w okresie od 04 czerwca 2008 r. do 18 czerwca 2008 r. w celi o powierzchni 9,75m⁽²⁾, w której przebywało 4 osadzonych, w okresie od 30 października 2013 r. do 31 października 2013 r. w celi o powierzchni 7,06m⁽²⁾, w której przebywało 2 osadzonych oraz w okresie od 31 października 2013 r. do 05 listopada 2013 r. w celi o powierzchni 10,05m⁽²⁾, w której przebywało 3 osadzonych. W celach znajdowała się sprawna wentylacja grawitacyjna, cele posiadały kąciki sanitarne oddzielone od reszty celi mieszkalnej zabudową murowaną, płytową lub parawanem z kotarą i w pełni zapewniały intymność podczas korzystania. Powłoki malarskie ścian, podłóg i sufitów były w stanie dobrym, poddawane bieżącym konserwacjom. Oświetlenie dzienne naturalne było zgodne z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki techniczne i ich usytuowanie. Węzły sanitarne posiadały dostęp do zimniej wody bieżącej, przez całą dobę oraz ciepłej w czasie określonym w obowiązującym w danym czasie porządku wewnętrznym. Osadzony miał zapewnioną opiekę medyczną stopnia podstawowego i specjalistycznego, a także możliwość uzyskania całodobowo porady lekarskiej ze względu na dyżurujących lekarzy w oddziałach psychiatrii, chirurgii, ortopedii oraz chorób wewnętrznych (informacja dotycząca pobytu w Areszcie Śledczym w W. (...) z dnia 16 września 2016 r. – k. 85-86).

W czasie pobytu w Zakładzie Karnym w P., osadzony przebywał w celach mieszkalnych o powierzchni: 15,08m² przy czym norma zakwaterowania wynosiła 5 osób, o powierzchni 13,23m² – norma zakwaterowania 4 osoby, o powierzchni 13,35m² – norma zakwaterowania 4 osoby oraz o powierzchni 18,12 m² – norma zakwaterowania 6 osób. Cele mieszkalne posiadały węzeł sanitarny, kąciki z instalacją były zabudowane, przy czym w celach wieloosobowych kąciki sanitarne wyposażone w miskę ustępową oddzielone są od cel pełną ścianką działową na całą wysokość pomieszczenia celi i były wyposażone w drzwi zapewniające poczucie intymności. Kąciki posiadały indywidualne przewody wentylacji grawitacyjnej wywiewnej. Stan techniczny cel był dobry, na ścianach, sufitach kącików WC i cel nie występowały grzyby, pleśń czy trwałe zawilgocenia. Dopływ powietrza zewnętrznego do cel mieszkalnych przy zamkniętych oknach odbywał się nawiewnikami okiennymi sterowanymi ręcznie oraz poprzez mikro rozszczelnienie okien odpowiednio ustawiając klamkę okienną. Istniała również możliwość otwarcia bądź uchylenia skrzydeł okiennych. Cella była wyposażona z instalację centralnego ogrzewania. Cele mieszkalne wyposażone były w zlewy – umywalki z dopływem ciepłej i zimniej wody. Ciepła woda dostarczana była do cel w godzinach 6:30 do 19:30 o łącznym czasie dopływu 5,5 godziny. Osadzonemu przysługiwała 1 kąpiel tygodniowo, a czas jednej kąpieli trwał 10 minut. W pawilonie mieszkalnym, w którym przebywał osadzony nie było zamontowanych blend okiennych. Wydawanie środków higieny, środków utrzymania czystości oraz prania odzieży w celach mieszkalnych były wydawane zgodnie z obowiązującymi normami. Odzież prywatną osoby osadzone prały we własnym zakresie, a jej suszenie mogło odbywać się w celach. G. C. przebywając w Zakładzie Karnym w P. nie był umieszczony w warunkach, w których powierzchnia w celi mieszkalnej przypadająca na jednego osadzonego wynosiła poniżej 3m², nie mniej jednak niż 2m² na osobę. W czasie pobytu osadzony korzystał z pomocy lekarskiej, otrzymywał leki psychiatryczne jako kontynuację wcześniejszego leczenia, jeden raz zrezygnował z wizyty lekarskiej (informacja dotycząca pobytu w Zakładzie Karnym w P. – k. 87-88; notatka służbowa z dnia 14 września 2016 r. – k. 89; historia rozmieszczenia skazanego – k. 90; notatka służbowa z dnia 13 września 2016 r. – k. 91; notatka służbowa z dnia 14 września 2016 r. – k. 92-94; notatka służbowa z dnia 09 września 2016 r. – k. 95).

W czasie pobytu w Zakładzie Karnym w O., powód przebywał w celach gdzie powierzchnia mieszkalna na jednego osadzonego przekraczała 3m². Stan wyposażenia cel w sprzęt kwaterunkowy i pozostały był w bardzo dobrym stanie technicznym, nie stwierdzono zawilgocenia ścian, występowania zagrzybienia czy innych zmian pochodzenia biologicznego. Kąciki sanitarne oddzielone były od celi pełnymi wymurowanymi do wysokości pomieszczenia ścianami i wyposażone były w przesuwne drzwi. Urządzenia sanitarne były oddzielone trwałą ścianką od reszty

pomieszczenia przeznaczonego do spania, odpoczywania i spożywania posiłków. Zapewnione były odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednia do pory roku temperatura, a także oświetlenie do czytania i wykonywania pracy. Skazany otrzymywał środki higieny zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem, a także miał dostęp do środków czystości potrzebnych do utrzymania czystości w zajmowanej celi mieszkalnej. Cele mieszkalne wyposażone były w działającą instalację wentylacyjną oraz okna z możliwością ich otwierania wedle potrzeb. Zapewniono również odpowiednie oświetlenie, tj. min. 200 luksów dla pomieszczeń przeznaczonych dla pisania i czytania. Budynek wyposażony był w instalację centralnego ogrzewania, która w okresie obniżonych temperatur umożliwiała utrzymanie temperatury powietrza wewnętrznego w celach mieszkalnych powyżej 20°C. Osadzony miał możliwość korzystania raz w tygodniu z ciepłej kąpieli, wszystkie także pawilony mieszkalne wyposażone były w centralne instalacje ciepłej oraz zimnej wody użytkowej, doprowadzone do węzłów sanitarnych znajdujących się we wszystkich celach mieszkalnych. Dostęp ciepłej wody użytkowej do cel mieszkalnych prowadzony jest od 2011 r. w sposób okresowy, dwa razy w ciągu doby. Osadzeni posiadają w celach mieszkalnych grzałki oraz czajniki elektryczne, za pomocą których mogą podgrzewać wodę. Przesłony zamontowane po zewnętrznej stronie okien cel mieszkalnych tzw. blendy nie są konstrukcji pełnej, ścianki boczne oraz dolna przesłona nie posiadały wypełnienia, co pozwalało na swobodny dopływ świeżego powietrza do okien. Lekarza podstawowej opieki zdrowotnej przyjmowali osadzonych w godzinach 9:00 – 18:00 codziennie z wyjątkiem dni wolnych od pracy. W razie nagłego pogorszenia stanu zdrowia osadzeni przyjmowani są niezwłocznie przez lekarza ewentualnie pomoc medyczna udzielana była przez stację ratownictwa medycznego (informacja dotycząca pobytu w Zakładzie Karnym w O. z dnia 15 września 2016 r. – k. 96-98; notatka służbowa z dnia 15 września 2016 r. – k. 99; notatka służbowa z dnia 09 września 2016 r. – k. 100-102; protokoły z okresowej kontroli przewodów kominowych – k. 103 – k. 109; protokoły z pomiaru natężenia oświetlenia podstawowego na powierzchni stołu w celi mieszkalnej – k. 110-121; notatka służbowa z dnia 13 września 2016 r. – k. 122; notatka służbowa z dnia 07 września 2016 r. – k. 123-124; notatka służbowa z dnia 14 września 2016 r. – k. 125).

W czasie pobytu w Areszcie Śledczym w K., w którym powód przebywał w okresie 07 października 2010 r. do dnia 23 maja 2011 r. powód przebywał w oddziale terapeutycznym dla skazanych uzależnionych od środków odurzających lub psychotropowych, na którym nie występowało zjawisko przeludnienia. W każdej celi mieszkalnej znajdował się kącik sanitarny (murowany). Pacjent miał możliwość regularnego uczęszczania do świetlicy oddziału, która wyposażona była w TV, punkt biblioteczny, w którym znajdowała się codzienna prasa. Mógł także brać udział w imprezach kulturalno-oświatowych o charakterze masowym organizowanych w Areszcie Śledczym. Oddział dysponował również salą sportową wyposażoną w stół do tenisa stołowego, zgodnie z grafiką odbywały się zajęcia sportowe na ogólnozakładowym boisku. Kąciki cel mieszkalnych były murowane do pełnej wysokości, zamykane drzwiami. Wszystkie kąciki posiadały dostęp do ciepłej wody, ponadto w budynku znajdowała się łaźnia dla osadzonych również zasilana ciepłą wodą. Otwory okienne nie były wyposażone w blendy. Cele mieszkalne posiadały górne oświetlenie, system wentylacji grawitacyjnej, stolarka okienna cel wyposażona była w nawiewniki mechaniczne, zapewniające prawidłowy nawiew świeżego powietrza w ilości 30m³/h. Okna umożliwiały wietrzenie pomieszczeń przez rozszczelnienie, uchylene lub otwarcie okna również w porze zimowej. Przewody kominowe były drożne, a ciągi dobre. W budynku znajdowała się pralka przeznaczona do użytku osadzonych, znajdująca się w specjalnie przeznaczonym do tego pomieszczeniu. Zapewniono także osadzonym środki czystości i higieny osobistej: mydła toaletowego, nożyka i kremu do golenia, papieru toaletowego, proszku do prania, pasty, szczoteczki do zębów, wydawanych raz w miesiącu. W trakcie pobytu w Areszcie Śledczym powód korzystał z nieodpłatnej opieki medycznej, miał zapewniony dostęp do darmowych świadczeń medycznych, leków i usług lekarskich, realizowanych także przez lekarzy specjalistów (informacja dotycząca pobytu w Areszcie Śledczym w K. z dnia 16 września 2016 r. – k. 126-128; notatka służbowa z dnia 07 września 2016 r. – k. 129; notatka służbowa z dnia 16 września 2016 r. – k. 130; notatka służbowa z dnia 14 września 2016 r. – k. 131; kopia dokumentacji medycznej – k. 133-136; protokół z okresowej kontroli przewodów kominowych – k. 139; umowa o współpracy w ramach zespołu ds. zwalczania chorób zakaźnych w Krajach Regionu Morza B. – k. 140).

W czasie pobytu w Zakładzie Karnym w R. osadzony przebywał w celi o powierzchni 11,80m², w której ilość osób osadzonych nie przekraczała 3, w celi o powierzchni 11,86m² w której ilość osób osadzonych nie przekraczała 3, w celi o powierzchni 11,90m², w której ilość osób osadzonych nie przekraczała 3. Cele, w których przebywał powód posiadały dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, sprawną wentylację i prawidłowo działający system grzewczy. Każda cela wyposażona była w okno, z czego dwie kwatery były uchylno-roziewne. W celach nie występowało zagrzybienie, ani także warunki sprzyjające jego powstaniu. Ponadto działania dezynfekcyjne były na bieżąco wykonywane. Wszystkie cele wyposażone były w kącik sanitarny, w którego skład wchodziła miska ustępowa, spłuczka, umywalka z doprowadzeniem wody zimnej wody. Kąciki sanitarne, oddzielone od przestrzeni celi przesłoną stwarzającą izolację wzrokową. W skład węzła sanitarnego wchodziła miska ustępowa, spłuczka, umywalka z doprowadzeniem wody, punkt świetlny w w.c., który włączany był z celi mieszkalnej. Środki utrzymania czystości pomieszczeń wydawane były osadzonym raz w miesiącu. W oddziale, w którym przebywał powód znajdowała się instalacja ciepłej i zimnej wody, skazanym przysługiwało prawo do dwóch kąpieli w tygodniu. Natężenia światła w celach mieszkalnych oraz kącikach sanitarnych było zgodne z obowiązującymi przepisami (informacja dotycząca pobytu w Zakładzie Karnym w R. z dnia 14 września 2016 r. – k. 141-142; pismo z-cy kierownika Działu Kwatermistrzowskiego z dnia 12 września 2016 r. – k. 143; wydruk z przeglądarki historii rozmieszczenia – k. 144-148; wykaz pomieszczeń w budynkach mieszkalnych – k. 150).

W czasie pobytu w Zakładzie Karnym nr (...) we W. osadzony G. C. nie przebywał w celi, w której powierzchnia przypadająca na 1 osadzonego byłaby mniejsza niż 3m². Powód nie był uczestnikiem zdarzenia nadzwyczajnego typu bójka, pobicie, znęcanie się itd., nie doznał również żadnej szkody ze strony funkcjonariuszy. Węzeł sanitarny w pomieszczeniach zakwaterowania, oprócz toalety składał się z umywalki z dostępem do bieżącej ciepłej i zimnej wody lub zimnej wody. Miał także możliwość użytkowania czajnika elektrycznego lub grzałki. Toalety oddzielone były od części przeznaczanej na pobyt stałą trwałą zabudową – murowaną na pełną wysokość kondygnacji lub wykonanej z płyt drewnopodobnych montowanych na stalowej konstrukcji, wyprowadzonej na wysokość ok. 160 cm. Przy węzłach sanitarnych znajdował się dodatkowy punkt świetlny. Z ciepłej kąpieli osadzeni mogli korzystać co najmniej raz w tygodniu, od lutego 2014 r. każdy osadzony miał zapewnioną cykliczną, drugą ciepłą kąpiel w tygodniu. Cele mieszkalne miały zapewnioną wentylację grawitacyjną, użytkowane przewody kominowe były szczelne. Ewentualne czasowe problemy związane z zawilgoceniem pomieszczeń mogły wystąpić na skutek blokowania przez osadzonych kratki wentylacyjnych i uniemożliwienia naturalnego obiegu powietrza oraz wytwarzania nadmiaru pary wodnej, przy szczelnie zamkniętych oknach. W przypadku wystąpienia grzyba domowego czy pleśniowego osoby pozbawione wolności przemieszczano do innych pomieszczeń i podejmowano niezbędne działania. Pomieszczenia zajmowane przez powoda nie nosiły śladów świadczących o ich wcześniejszym zawilgoceniu. Cele mieszkalne były wyposażone w instalację grzewczą, ciepło dostarczono centralnie, z sieci miejskiej, a dopływ czynnika grzewczego był dostosowany do zmian zewnętrznych warunków klimatycznych. Stan okładzin podłogowych w celach zajmowanych przez powoda umożliwiał utrzymanie ich w czystości i nie zagrażał bezpieczeństwu użytkowników. Skrzydła okienne osadzeni mogli otwierać w każdym czasie np. w celu przewietrzenia pomieszczenia, miały także zapewnione oświetlenie dzienne nieblokowane przez przesłony tzw. blendy oraz oświetlane sztucznym światłem (oświetlenie główne cel było wyłączane na czas odpoczynku w porze nocnej). Każdemu osadzonego wydawane były środki higieny: mydło toaletowe, krem do golenia, nożyk do golenia, proszek do prania, szczoteczka do zębów, zgodnie z odpowiednim rozporządzeniem. Osadzonym zapewniano odzież, bieliznę i obuwie należące do jednostki penitencjarnej, zaliczane do bielizny osobistej rzeczy, osoby pozbawione wolności prały we własnym zakresie, a ich suszenie mogło odbywać się w celi. Osadzony miał dostęp do profesjonalnej opieki medycznej (informacja dotycząca pobytu w Zakładzie Karnym nr (...) we W. z dnia 20 września 2016 r. – k. 151-153; zeznania świadka R. M., protokół rozprawy z dnia 22 marca 2017 r. w sprawie o sygn. akt XI Cps 112/16 - k. 307, zapis elektroniczny - k. 308).

W Zakładzie Karnym nr (...) we W., osadzeni mogli uczestniczyć w zajęciach kulturalno-oświatowych, zajęciach odbywających się raz w tygodniu na boisku, w organizowanych spektaklach teatralnych, mogli również korzystać z biblioteki (zeznania świadka R. M., protokół rozprawy z dnia 22 marca 2017 r. w sprawie o sygn. akt XI Cps 112/16 - k. 307, zapis elektroniczny - k. 308).

W czasie pobytu w Areszcie Śledczym w K. powód nie przebywał w warunkach, w których nie miałby zapewnionej normy 3m² przypadającej na jednego osadzonego. W każdej celi toalety trwale oddzielone od reszty pomieszczenia, kąciki były zamykane drzwiami i pozwalały na zachowanie intymności podczas korzystania. Wszystkie kąciki miały niezależne oświetlenie. W celach mieszkalnych było odpowiednie ogrzewanie oraz wentylacja grawitacyjna, w każdej celi była także kratka wentylacyjna. W celach było prawidłowe oświetlenie zarówno dzienne jak i sztuczne. Osadzony miał możliwość kąpieli raz w tygodniu, w każdej celi mieszkalnej była umywalka z ciepłą i zimną wodą przez całą dobę, miał także zapewnione odpowiednie środki do utrzymania higieny osobistej: mydło toaletowe 100 gram na miesiąc, krem do golenia 1 tuba na miesiąc, nożyk do golenia 1 sztuka na miesiąc, proszek do prania 200 gram na miesiąc, pasta do zębów 1 tuba na miesiąc, papier toaletowy 1 rolka na miesiąc, szczoteczka do zębów 1 sztuka na 6 miesięcy (informacja dotycząca pobytu w Areszcie Śledczym w K. z dnia 16 września 2016 r. – k. 154-157; notatka służbowa z dnia 06 września 2016 r. – k. 158; notatka służbowa z dnia 08 września 2016 r. – k. 159; historia rozmieszczenia powoda w Areszcie Śledczym – k. 160; notatka służbowa z dnia 15 września 2016 r. – k. 161-162; protokół kontroli Państwowej Inspekcji Sanitarnej w K. – k. 163-166; protokoły z okresowej kontroli przewodów kominowych dymowych spalinowych wentylacyjnych – k. 167-168; sprawozdanie z wizytacji Aresztu Śledczego w K. przeprowadzonej w dniach 05 i 0-7 października 2011 r. przez SSO w K. wizytatora ds. penitencjarnych T. B. – k. 169-175).

W czasie pobytu w Zakładzie Karnym w N., powód nie przebywał w celach przeludnionych, we wszystkich miał zapewnione wymagane 3m² powierzchni mieszkalnej. Kąciki sanitarne były całkowicie zabudowane i oddzielone od celi mieszkalnej ścianą o konstrukcji stalowej w kątownika wypełnionej płytą wiórową wodoodporną z drzwiami przesuwными. Kącik wyposażony był w miskę sedesową z dolnopłukiem, umywalkę emaliowaną, baterię antywandalową z zimną i ciepłą wodą oraz oprawę oświetleniową ścienną z żarówką energooszczędną. Ściana wyłożona była płytkami do wysokości 1.5 m. Szyby wentylacyjne były drożne i na bieżąco monitorowane, przewody kominowe także były drożne, zamontowane były również kratki wentylacyjne. W celach były okna, które można było otwierać wedle własnego uznania. Cele nie były zagrzybione, nie panowała w nich wilgoć, były właściwie wentylowane. Otwory okienne nie posiadały blend, lecz wyłącznie karty i siatki okienne. Cele wyposażone były w centralne ogrzewanie i zapewniały odpowiednią temperaturę. Powód miał możliwość korzystania z dwóch kąpieli w tygodniu, od stycznia 2015 r. zapewniono także we wszystkich celach dostęp zarówno do ciepłej jak i zimnej wody. Środki higieniczne i środki czystości były osadzonemu wydawane zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Także opieka lekarska była powodowi świadczona – w czasie pobytu korzystał 30 razy z ambulatorium lekarskiego, w tym dwukrotnie przeprowadzono konsultację dermatologiczną, dwukrotnie konsultację laryngologiczną, jeden raz konsultację stomatologiczną oraz jeden raz konsultację psychiatryczną. Na prośbę powoda wykonano także badanie na obecność wirusa HIV oraz wirusów hepatotropowych (informacja dotycząca pobytu w Zakładzie Karnym w N. z dnia 13 września 2016 r. – k. 176-179; wydruk z przeglądarki historii rozmieszczenia – k. 180-182; notatka służbowa z dnia 12 września 2016 r. – k. 183; protokoły z okresowej kontroli przewodów kominowych – k. 184-185; notatka służbowa z dnia 12 września 2016 r. – k. 188-189).

Zgodnie z normą PN-EN (...) natężenie światła w celach mieszkalnych powinno wynosić 200 lx (protokół pomiaru natężenia oświetlenia podstawowego na powierzchni stołu w celi mieszkalnej – m.in. k. 110, wskazanie obowiązującej normy – k. 111).

G. C. do dnia 16 lipca 2015 r. trzykrotnie zwracał się do Zakładu Karnego w O. z prośbą o zatrudnienie: w dniu 25 lutego 2015 r. o odpłatne zatrudnienie na stanowisku elektryka – wniosek został rozpatrzony odmownie, w dniu 07 kwietnia 2015 r. z prośbą o zatrudnienie nieodpłatne na stanowisku porządkowego w oddziale mieszkalnym, który został rozpatrzony pozytywnie oraz w dniu 02 czerwca 2015 r. z prośbą o zatrudnienie nieodpłatne na stanowisku wydającego posiłki, rozpatrzoną pozytywnie (zaświadczenie z dnia 16 lipca 2015 r. – k. 17).

Stan faktyczny w powyższym kształcie, został przez Sąd ustalony w oparciu o dokumentację zgromadzoną w aktach sprawy na potrzeby niniejszego postępowania, a powołaną w toku dotychczasowych ustaleń, jej prawdziwość nie była bowiem kwestionowana przez żadną ze stron, Sąd zaś nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu.

Oceniając moc dowodową zeznań powoda, przesłuchanego w drodze pomocy sądowej na terminie rozprawy wyznaczonym na dzień 25 maja 2017 r. w sprawie o sygn. akt I Cps 14/17 wskazać należy, że dowód w tym zakresie miał ze swej istoty charakter subsydiarny (art. 299 k.p.c.) i należało ocenić go z ostrożnością, mając na uwadze, iż powód był stroną zainteresowaną uzyskaniem konkretnego rozstrzygnięcia. Okoliczności wynikające z zeznań powoda, w znacznej części nie znajdowały oparcia w pozostałym, zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, bądź też były z nim sprzeczne. Powód bowiem zeznał, że w celach nie było żadnej wentylacji, wielokrotnie starał się o pracę, ale nie został zatrudniony, w żadnym zakładzie karnym nie było zajęć sportowych, kulturalno-oświatowych, a jedynie spacer, niejednokrotnie pisał skargi, w tym dotyczyły one częstotliwości korzystania z opieki lekarskiej, które ocenione zostały jako bezzasadne. Tymczasem, jak wynika z akt sprawy, w każdej z cel zajmowanych przez powoda była wentylacja grawitacyjna, w większości istniała również możliwość otwierania lub uchylania okna celem przewietrzenia celi. Co do kwestii ubiegania się przez powoda o zatrudnienie, z przedstawionego przez powoda zaświadczenia wynikało, iż sytuacja taka miała miejsce trzy razy, przy czym dwukrotnie została ona rozpatrzona pozytywnie dla powoda, raz odmownie. Nie zostało również potwierdzone, by powód wielokrotnie wystosowywał skargi w związku z warunkami panującymi w zakładach karnych i aresztach śledczych - w sprawie na wniosek powoda został przesłuchany świadek, R. M., który nie potwierdził (nie miał wiedzy) by powód pisał skargi na warunki mieszkaniowe, w jakich przebywał. Nie ulega wątpliwości, iż strona powodowa dążąc do wykazania zasadności swoich żądań, formułuje stosowne wnioski dowodowe, w tym o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków. Co oczywiste, w takiej sytuacji wnosi się o przesłuchanie świadków mających jak najszerzą wiedzę o sprawie i mogącego potwierdzić okoliczności istotne z punktu widzenia jej rozstrzygnięcia. Z zasad logiki wynika zaś, że gdyby rzeczywiście warunki panujące w zakładzie karnym, w którym powód przebywał wraz ze zeznającym w przedmiotowej sprawie świadkiem, były tak dla niego uciążliwe jak twierdził, niewątpliwie uskarżałby się na nie w obecności współwięźnia. Jedyną jednak okoliczność, jaką w tym kontekście świadek pamiętał, były skargi ustne powoda dotyczące zagrzybienia celi, która ostatecznie została wyremontowana. Świadek zeznał również, że osadzeni mogli korzystać z zajęć kulturalno-oświatowych, raz w tygodniu odbywały się zajęcia na boisku, organizowano również wyjścia do teatru, była także możliwość korzystania z biblioteki. Z akt sprawy wynikało, iż jedynie w jednym z Zakładów Karnych, w których powód przebywał tj. w Zakładzie Karnym w N., korzystał on 30 razy z ambulatorium, a także na jego prośbę wykonano specjalistyczne badania krwi. Z tych wszystkich względów, zeznania powoda jako niczym niepotwierdzone i odosobnione, nie mogły stanowić miarodajnego źródła dowodowego na okoliczność czynienia istotnych ustaleń w sprawie, Sąd nie obdarzył ich bowiem walorem wiarygodności.

Oceniając treść zeznań przesłuchanego w drodze pomocy sądowej świadka R. M., Sąd doszedł do przekonania, iż relacja z nich płynąca była co do zasady wiarygodna, znajdowała bowiem potwierdzenie w pozostałym, zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. W ocenie Sądu, świadek w sposób szczerzy przybliżył warunki, jakie panowały w celi, w której czasowo przebywał wraz z powodem, nie było więc podstaw, by kwestionować ich moc dowodową. Zauważyć przy tym należało, iż wszelkie okoliczności istotne z punktu widzenia rekonstrukcji stanu faktycznego, a płynące z zeznań świadka, wynikały również z przedłożonej do akt dokumentacji, relacja świadka w tej sytuacji miała więc uzupełniający charakter.

Sąd pominął dowód z przesłuchania świadka K. M. (k. 259). Zarządzeniem bowiem z dnia 25 sierpnia 2016 r. wezwano pełnomocnika powoda do wskazania miejsca zamieszkania/pobytu świadka K. M., w terminie 30 dni pod rygorem pominięcia dowodu z zeznań świadka (k. 33). Korespondencja w tym zakresie została doręczona pełnomocnikowi w dniu 31 sierpnia 2016 r. (k. 36), wyznaczony termin upłynął jednak bezskutecznie, w związku więc z przyjętym rygorem, wniosek w tym zakresie pominięto (k. 259).

Sąd oddalił również wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego psychiatry na okoliczność wpływu osadzenia w przeludnionych celach, warunków higieniczno-sanitarnych w okresie osadzenia powoda na jego stan

zdrowia psychicznego. Tak bowiem zakreślona teza dowodowa, w ocenie Sądu nie przyczyniłaby się do czynienia ustaleń istotnych z punktu widzenia rekonstrukcji stanu faktycznego, gdyż biegły z zakresu psychiatrii nie jest władny do wydawania opinii w przedmiocie osadzenia w przeludnionych celach.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Przed odniesieniem się do rozważań dotyczących istoty sprawy, na wstępie Sąd ustosunkuje się do zarzutu strony pozwanej co do niewłaściwego określenia reprezentacji Skarbu Państwa.

W postępowaniu cywilnym zdolność sądową posiada zawsze Skarb Państwa, a czynności procesowe są podejmowane w jego imieniu – zgodnie z art. 67 § 2 – organy państwowych jednostek organizacyjnych (czyli tzw. *stationes fisci*), z których działalnością wiąże się dochodzone roszczenie lub organ jednostki nadrzędnej. Przyjęcie przez ustawodawcę takiej konstrukcji wynika z tego, że jednostki, z których działalnością związane jest dochodzone roszczenie - zarówno w sprawach, w których Skarb Państwa jest powodem, jak i w tych, w których jest pozwanym - są najlepiej zorientowane w zakresie swoich praw i obowiązków, co ma istotne znaczenie dla prawidłowej ochrony interesów Skarbu Państwa (tak: Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 maja 1999 r., I CKN 1148/97, OSNC 1999, nr 12, poz. 205).

Ustalenie organu uprawnionego do reprezentacji Skarbu Państwa wymaga analizy przepisów publicznoprawnych. Realizacja zadań dotyczących zapewnienia osobom skazanym na karę pozbawienia wolności lub tymczasowo aresztowanym, a także osobom, wobec których są wykonywane kary pozbawienia wolności i środki przymusu skutkujące pozbawieniem wolności, przestrzegania ich praw, a zwłaszcza humanitarnych warunków bytowych, poszanowania godności, opieki zdrowotnej i religijnej czy też humanitarnego traktowania osób pozbawionych wolności należy do jednostek wskazanych w przepisach ustawy z dnia 09 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (tekst jedn. Dz.U. z 2014 r., poz. 1415 ze zm.). Jednostkami organizacyjnymi Służby Więziennej są: (...); okręgowe inspektoraty Służby Więziennej; zakłady karne i areszty śledcze; Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej oraz ośrodki szkolenia Służby Więziennej i ośrodki doskonalenia kadr Służby Więziennej (art. 8 ust. 1 cyt. wyżej ustawy). Wskazany w przepisach cytowanej ustawy system jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, z zakresem powierzonych tym jednostkom zadań, co do zasady statuuje rozłączny zakres działalności, w stosunku do organu jednostki nadrzędnej - (...). Z § 1 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 05 listopada 2010 r. w sprawie nadania statutu (...) (Dz.Urz.MS. Nr 12, poz. 153 ze sprost.), jak również w świetle obecnie obowiązującego zarządzenia z dnia 1 lipca 2015 r. o tożsamym tytule (Dz.Urz.MS. poz. 174) wynika, że (...), jest aparatem wykonawczym (...). Do zadań Generalnego Dyrektora zgodnie z art. 11 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o Służbie Więziennej należy m.in. ustalanie kierunków prowadzenia oddziaływań penitencjarnych i nadzór nad ich realizacją oraz tworzenie warunków prawidłowego i praworządnego wykonywania kar pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania.

Do nadzoru nad przestrzeganiem praw osób pozbawionych wolności zostali upoważnieni dyrektorzy okręgowi, kierujący okręgowym inspektoratem Służby Więziennej (vide art. 12 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 powołanej ustawy). Zgodnie z tym ostatnim przepisem do zakresu działania inspektorów okręgowych należy koordynacja sposobu i nadzór nad warunkami prawidłowego i praworządnego wykonywania kar pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania w podległych jednostkach organizacyjnych oraz kontrola przestrzegania w nich praw osób pozbawionych wolności). Podobne kompetencje zostały powierzone dyrektorom zakładów karnych i aresztów śledczych, którym powierzono zadanie zapewnienia prawidłowego i praworządnego wykonywania kar pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania oraz zapewnienie bezpieczeństwa i porządku w podległej jednostce organizacyjnej (art. 13 ust. 2 pkt 2 ustawy o Służbie Więziennej). Warto też pamiętać, iż gospodarka przedmiotowych jednostek penitencjarnych oparta jest na ustawie budżetowej, a zatem środki, którymi one dysponują mają być przeznaczane precyzyjnie na cele, na które je otrzymano i w wysokości, której one same nie określają.

W świetle powyższych analiz uznać należy, że niezasadne było stanowisko pozwanego Skarbu Państwa wyrażone w odpowiedzi na pozew, w którym wnosił on o ustalenie przez Sąd jednostek organizacyjnych Skarbu Państwa, z działalnością których wiąże się dochodzone roszczenie. Dochodzone przez powoda roszczenie związane jest z

działalnością kilku jednostek organizacyjnych Skarbu Państwa, przy czym jak już uprzednio wskazano, to jednostki nadrzędne również ponoszą odpowiedzialność za nadzór i właściwą organizację wykonywania środków izolacyjnych. Z tego też względu Sąd uznał, że materialnoprawna konstrukcja, zakładająca jednolitość Skarbu Państwa, jako osoby prawnej, nie wyklucza określenia właściwej państwowej jednostki organizacyjnej, z których działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, a tym zapewnienia należytej reprezentacji Skarbu Państwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 1999 r., I CKN 1148/97, OSNC 1999, nr 12, poz. 205), poprzez wskazanie jednostki nadrzędnej w stosunku do zakładów penitencjarnych, w których powód przebywał. Obowiązek właściwego oznaczenia strony pozwanej spoczywa co prawda na powodzie, jednakże w praktyce za ukształtowany uważany jest pogląd, iż sąd orzekający winien czuwać nad tym, by Skarb Państwa był reprezentowany w procesie przez właściwą jednostkę.

Przechodząc do dalszych rozważań, wskazać należy, że w ramach niniejszego procesu powód dochodził roszczeń zarówno o charakterze niemajątkowym jak i majątkowych, opierając tak wyartykułowane żądania na podstawie art. 23 i 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. i zw. z naruszeniem art. 3 EKPCiPW oraz art. 77 ust. 1 KRP, formułując zarzut tego rodzaju, że doszło do bezprawnego naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci czci, godności osobistej, poczucia własnej wartości, zdrowia, prawa do humanitarnego traktowania, prawa do bycia pozbawionym wolności w warunkach gwarantujących poszanowanie godności, prawa do intymności, prawa do prywatności oraz zdrowia, do których miało dojść w związku z osadzeniem w poszczególnych Zakładach Karnych i Aresztach Śledczych w okresie dnia 01 sierpnia 2008 r. do dnia 15 września 2016 r.

W pierwszej kolejności należało jednak ocenić zasadność podniesionego przez pozwanego zarzutu częściowego przedawnienia roszczeń powoda, który okazał się uzasadniony w takiej części, w jakiej odnosił się do zdarzeń zaistniałych na trzy lata przed wniesieniem powództwa, tj. przed dniem 08 czerwca 2013 r. Zgodnie z art. 442¹ § 1 k.c. (w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji z dnia 21 kwietnia 2017 r., Dz.U. z 2017 r. poz. 1132), roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.

W ocenie Sądu, charakter naruszenia dóbr osobistych prowadzi do wniosku, iż już z chwilą gdy naruszenie to zaistnieje, osoba tym działaniem poszkodowana, ma świadomość doznanej krzywdy. Fakt naruszenia dóbr osobistych gdyby takowy zaistniał wskutek niezapewnienia właściwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności musiał być permanentnie znany powodowi, mógł on więc podejmować niezwłoczne kroki celem realizacji przysługującej mu ochrony dóbr osobistych, zwłaszcza, że miał wiedzę o podmiocie ewentualnie za to naruszenie odpowiadającym (Skarb Państwa).

W niniejszej sprawie powód złożył pozew w dniu 08 czerwca 2016 r. a zatem ocenie Sądu mógł podlegać wyłącznie okres 3-letni poprzedzający wniesienie pozwu. W zakresie więc roszczeń związanych z naruszeniem dóbr osobistych w okresie ponad trzech lat wstecz licząc od daty wniesienia pozwu w przedmiotowej sprawie, za skuteczny należało uznać zarzut przedawnienia.

Roszczenie przedawnione jednak nie wygasa, lecz przekształca się w tzw. roszczenie niepełne, które nie może być zasądzone i przymusowo wyegzekwowane. Po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba, że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia (art. 117 § 2 k.c.). Taka okoliczność jednak w niniejszej sprawie nie zaistniała, uznać więc należało, że pozwany skutecznie podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powoda za okres przekraczający trzy lata poprzedzające dzień wniesienia pozwu. Z tych względów, dalsze rozważania zasadności powództwa, odnosić się będą do następujących okresów osadzenia powoda: w Areszcie Śledczym w L. od 21 sierpnia 2013 r. do 30 października 2013 r., w Areszcie Śledczym W. (...) w okresie od 30 października 2013 r. do 05 listopada 2013 r., w Zakładzie Karnym w O. w okresie od 29 stycznia 2015 r. do 04 sierpnia 2015 r., w Zakładzie Karnym w R. w okresie od 04 sierpnia 2015 r. do 13 sierpnia 2015 r., w Zakładzie Karnym

w Nr (...) we W. w okresie od 06 listopada 2013 r. do 27 stycznia 2015 r. oraz Zakładzie Karnym w N. w okresie od 14 sierpnia 2015 r. do 12 maja 2016 r.

Roszczenie w całości przedawniło się natomiast w odniesieniu do pobytów powoda w Zakładzie Karnym w P., Areszcie Śledczym w K., Areszcie Śledczym w K..

Zasadność roszczenia należało rozważyć więc w oparciu o przepisy art. 23 i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. oraz art. 417 § 1 k.c.

Zgodnie z treścią art. 417 § 1 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

Wykonywanie funkcji władzy publicznej łączy się co do zasady z możliwością władczego kształtowania sytuacji jednostki. W doktrynie i judykaturze prawa cywilnego wskazuje, że tylko wówczas mamy do czynienia z wykonywaniem władzy publicznej, gdy brak jest formalnej równości stron. Wykonywanie władzy w tym sensie może mieć postać nie tylko wydania decyzji (orzeczenia), lecz także faktycznej ingerencji w sferę praw jednostki, na przykład użycia przymusu zarówno w stosunku do majątku, jak i osoby. W sprawie strona powodowa wiąże obowiązek naprawienia szkody przez pozwanego z jego działalnością, polegającą na stosowaniu kar pozbawienia wolności. Stosownie do przytoczonych wyżej poglądów – ta sfera działalności publicznej musi być uznana za wykonywanie władzy publicznej, albowiem nie należy ona do sfery aktywności innych podmiotów i charakteryzuje ją władcze działanie funkcjonariuszy publicznych (tak też: Sąd Okręgowy w Szczecinie, wyrok z dnia 26 lipca 2013 roku, I C 663/12).

Analiza przepisu art. 417 k.c. wskazuje, że przesłankami odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa są: powstanie szkody; wyrządzenie szkody czynem niedozwolonym polegającym na bezprawnym działaniu lub zaniechaniu podmiotu wykonującego w imieniu Skarbu Państwa władzę publiczną; normalny związek przyczynowy pomiędzy tak rozumianym czynem niedozwolonym a powstaniem szkody.

Podstawową przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej z art. 417 k.c. jest szkoda, przy czym pojęcie szkody obejmuje uszczerbek zarówno w dobrach majątkowych, jak i w przypadkach określonych w ustawie – w dobrach niemajątkowych. Możliwość domagania się naprawienia szkody niemajątkowej, czyli krzywdy przewiduje między innymi art. 448 k.c. Przepis ten stanowi, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Przepis art. 445 § 3 stosuje się.

Norma prawna art. 448 k.c. jest więc związana z przepisami art. 23 i 24 k.c. Zgodnie więc z treścią art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Przepis ten zawiera otwarty katalog chronionych dóbr osobistych, do których niewątpliwie należą godność i prawo do humanitarnego traktowania. Natomiast zgodnie z art. 24 § 1 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Możliwość zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego w przypadku naruszenia dobra osobistego reguluje, co już wskazano art. 448 k.c.

Dalej wskazać należy, że brak zapewnienia właściwych warunków osadzenia w jednostce penitencjarnej i wiążące się z nim roszczenia winny być rozpatrywane w kontekście przesłanek naruszenia dobra osobistego w postaci godności

człowieka. Nie ma natomiast potrzeby odwoływania się do swoistego dobra osobistego w postaci prawa do godnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności (uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 18 października 2011 r., III CZP 25/11, OSNC z 2012 r., z. 2, poz. 15; wyrok SN z dnia 11 stycznia 2013 r., I CSK 289/12, (...)) Ocena, czy doszło do naruszenia dóbr osobistych osób pozbawionych wolności, w tym zwłaszcza godności musi uwzględniać konstytucyjny i prawno-międzynarodowy poziom ochrony ich praw, z tym, iż dochodzenie ochrony tych praw opiera się na przesłankach określonych w ustawach zwykłych.

W powołanym wyroku z dnia 11 stycznia 2013 r. (I CSK 289/12), Sąd Najwyższy zajął stanowisko, że skazany ma prawo do odbywania kary pozbawienia wolności w takich warunkach, jakie gwarantuje mu konkretny system prawny, o ile nie naruszają one zakazu tortur i niehumanitarnego traktowania. Ocena roszczeń osoby pozbawionej wolności w związku z niewłaściwymi warunkami osadzenia wymaga podejścia kumulatywnego, a zatem analizy, czy w konkretnej sprawie warunki te naruszyły godność tej osoby przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności i parametrów decydujących o ich uciążliwości, w tym także czasu przebywania w określonych warunkach. W tym wyraża się również swoboda jurysdykcyjna sądu, który rozpoznając sprawę w postępowaniu cywilnym bada całokształt okoliczności udowodnionych przez strony.

Godność (cześć) jest najważniejszym dobrem chronionym w przepisach prawa, jest dobrem osobistym przysługującym człowiekowi z racji urodzenia. Podlega ono ochronie nie tylko na podstawie przepisów art. 23 i 24 k.c., ale również - w stosunku do osób odbywających karę pozbawienia wolności - na podstawie art. 30 Konstytucji oraz art. 4 k.k.w. Przepisy te nakazują wykonywanie kary w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności skazanego oraz zakazują stosowania tortur lub niehumanitarnego albo poniżającego traktowania i karania skazanego. W doktrynie wskazuje się, że jest to wartość właściwa każdemu człowiekowi i obejmuje ona wszelkie dziedziny jego życia.

Z kolei standardy humanitarnego traktowania więźniów wyznacza przede wszystkim orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W sprawie zakończonej wyrokiem z 09 marca 2006 r., zajmując się kwestią wielkości celi, w jakiej przebywają więźniowie, jako elementem zapewnienia godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, Europejski Trybunał Praw Człowieka uznał za sprzeczną ze standardami Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom powierzchnię 2,8 m² jaka przypadła w tamtej sprawie na jednego osadzonego. O nakazie humanitarnego traktowania więźniów stanowi również art. 10 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167), zgodnie z którym każda osoba pozbawiona wolności ma być traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem jej przyrodzonej godności. Standardy traktowania więźniów wyznaczone są również przez Wzorcowe reguły minimalne postępowania z więźniami, przyjęte w G. w 1955 r. oraz Europejskie reguły więzienne, przyjęte przez Radę Europy w 2006 roku (powołane za: wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 17 listopada 2015 r., sygn. akt II C 1844/14).

Stosownie zaś do art. 68 ust. 1 i 2 Konstytucji każdy ma prawo do ochrony zdrowia; obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej, władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych.

Z art. 8 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności wynika zaś nakaz poszanowania życia prywatnego obywateli i ich prawa do intymności, co w odniesieniu do osób osadzonych w zakładach karnych oznacza obowiązek zapewnienia takich warunków bytowych i sanitarnych, w których godność ludzka i prawo do intymności nie doznają istotnego uszczerbku. Odpowiednikami powyższych norm prawa międzynarodowego są art. 40, 41 ust. 4 i art. 47 Konstytucji wprowadzające wskazane zasady na grunt prawa polskiego.

Przesłanką ochrony dóbr osobistych na podstawie art. 23 w zw. z art. 24 § 1 k.c. jest bezprawność ich zagrożenia lub naruszenia. Bezprawnym jest zachowanie sprzeczne z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Przepis 24 § 1 k.c. ustanawia domniemanie bezprawności działania. Dlatego w procesie o ochronę dóbr osobistych to pozwany ma obowiązek wykazać, że jego działanie nie było bezprawne. Działanie nie jest bezprawne zwłaszcza wówczas, gdy jest oparte na przepisie obowiązującego prawa. W wyroku SN z dnia 28 lutego 2007 r. (V CSK 431/06, OSNC 1/2008, poz. 13 z aprobowaną glosą N. Pawłowskiej,

EPS 1/2008) wskazano wprost, iż ciężar dowodu, że warunki w zakładzie karnym odpowiadały obowiązującym normom i nie doszło do naruszenia dóbr osobistych, spoczywa na pozwanym (art. 6 w zw. z art. 24 k.c.), a zatem pokrzywdzony żądający na podstawie art. 448 k.c. kompensaty krzywdy nie musi dowodzić bezprawności naruszenia dobra osobistego. Nie oznacza to jednak, że powód jest zwolniony z obowiązku (ciężaru) udowodnienia faktów i okoliczności, które dopiero w przypadku potwierdzenia ich zaistnienia mogą zostać ocenione jako bezprawne.

W ocenie Sądu, pozwany sprostował ciężarowi wykazania, iż jego działanie nie miało charakteru bezprawnego, wręcz przeciwnie, znajdowało oparcie w obowiązujących w tym zakresie przepisach.

W Polsce zasady odbywania kary pozbawienia wolności reguluje przede wszystkim ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90 poz. 557). Kodeks karny wykonawczy jest aktem prawnym, który w obszernym zakresie reguluje problematykę wykonywania orzeczeń, które zapadają w szeroko pojętym postępowaniu karnym. Uregulowanie zawarte w przepisie art. 1 k.k.w. określa zakres przedmiotowy regulacji. Nie jest to jednak jedyny akt, który dotyczy problematyki wykonywania orzeczeń wydawanych w postępowaniu karnym. Obok k.k.w. problematykę wykonawczą regulują również akty wykonawcze do tego kodeksu, a także inne akty normatywne, które problematykę tę normują samodzielnie lub poprzez odesłanie do odpowiedniego stosowania k.k.w. (Komentarz do art. 1 KKW red. Lachowski 2016, wyd. 2/Lachowski, Sip Legalis).

Ustawodawca wśród naczelných zasad k.k.w. wymienił w art. 4 zasadę humanitaryzmu, która zakłada, że kary, środki karne, środki kompensacyjne, przepadek, środki zabezpieczające i środki zapobiegawcze wykonuje się w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego. Zakazuje się stosowania tortur lub nieludzkiego albo poniżającego traktowania i karania skazanego. Skazany zachowuje prawa i wolności obywatelskie. Ich ograniczenie może wynikać jedynie z ustawy oraz z wydanego na jej podstawie prawomocnego orzeczenia.

W ramach niniejszego procesu, powód zarzucał brak zapewnienia mu normy mieszkalnej wynoszącej 3m² na jednego osadzonego, brak należytego standardu wyposażenia celi, niedostateczne odseparowanie kąpoków sanitarnych, brak odpowiedniej wentylacji oraz oświetlenia celi, brak zapewnienia dostatecznej ilości środków czystości, brak zapewnienia odpowiednich warunków do prania i suszenia wypranej odzieży, zapewnienie kąpieli jedynie raz z tygodniu, nieprofesjonalną opiekę medyczną oraz niezrealizowanie względem niego misji resocjalizacji.

Zgodnie więc z art. 110 § 2 k.k.w. powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m². Cele wyposaża się w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy. Paragraf § 2a przewiduje, że dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może umieścić skazanego na czas określony, nie dłuższy niż 90 dni, w warunkach, o których mowa w § 2 zdanie drugie, w celi mieszkalnej, w której powierzchnia przypadająca na skazanego wynosi poniżej 3 m², nie mniej jednak niż 2 m², w razie: 1) wprowadzenia stanu wojennego, wyjątkowego lub klęski żywiołowej, lub w czasie ich obowiązywania, 2) ogłoszenia na terenie położenia zakładu karnego lub aresztu śledczego stanu zagrożenia epidemiologicznego lub stanu epidemii albo wystąpienia w zakładzie karnym lub areszcie śledczym stanu zagrożenia epidemiologicznego lub stanu epidemii - uwzględniając stopień zagrożenia dla życia i zdrowia; 3) konieczności zapobieżenia wystąpieniu innego zdarzenia stanowiącego bezpośrednie zagrożenie dla bezpieczeństwa skazanego albo bezpieczeństwa zakładu karnego lub aresztu śledczego albo zapobieżenia skutkom takiego zdarzenia (§ 2 a). Dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może umieścić skazanego na czas określony, nie dłuższy niż 14 dni, w warunkach, o których mowa w § 2 zdanie drugie, w celi mieszkalnej, w której powierzchnia przypadająca na skazanego wynosi poniżej 3 m², nie mniej jednak niż 2 m², jeżeli zachodzi konieczność natychmiastowego umieszczenia w zakładzie karnym lub areszcie śledczym nieposiadającym wolnych miejsc w celach mieszkalnych: 1) skazanego na karę pozbawienia wolności przekraczającą 2 lata; 2) skazanego określonego w art. 64 § 1 lub 2 oraz art. 65 Kodeksu karnego; 3) skazanego za przestępstwo określone w art. 197-203 Kodeksu karnego; 4) skazanego, który samowolnie uwolnił się od odbywania kary pozbawienia wolności; 5) skazanego, który korzystając z zezwolenia na czasowe opuszczenie zakładu karnego lub aresztu śledczego,

nie powrócił w wyznaczonym terminie; 6) przetransportowanego na polecenie sądu lub prokuratora z innego zakładu karnego lub aresztu śledczego, w celu udziału w rozprawie lub innych czynnościach procesowych; 7) osoby tymczasowo aresztowanej, ukaranej karą porządkową lub co do której zastosowano inne środki przymusu skutkujące pozbawieniem wolności (§ 2b).

W kontekście braku należytego oddzielenia kącika sanitarnego, zwrócić należy uwagę na przepisy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1422) które przewidują w § 79, że drzwi do łazienki, umywalni i wydzielonego ustępu powinny otwierać się na zewnątrz pomieszczenia, mieć, z zastrzeżeniem § 75 ust. 2, co najmniej szerokość 0,8 m i wysokość 2 m w świetle ościeżnicy, a w dolnej części - otwory o sumarycznym przekroju nie mniejszym niż 0,022 m² dla dopływu powietrza. W § 82 ust. 1 rozporządzenie przewiduje, że w budynku zamieszkania zbiorowego łazienki związane z pomieszczeniami mieszkalnymi powinny być wyposażone w wannę lub natrysk oraz umywalkę. Miska ustępowa może być usytuowana w łazience lub w wydzielonej kabinie ustępowej wyposażonej w umywalkę; w paragrafie zaś 83, że kabina ustępowa (ustęp wydzielony), nieprzeznaczona dla osób niepełnosprawnych, powinna mieć najmniejszy wymiar poziomy (szerokość) w świetle co najmniej 0,9 m i powierzchnię przed miską ustępową co najmniej 0,6 x 0,9 m w rzucie poziomym, spełniającą również funkcję powierzchni przed umywalką - w przypadku jej zainstalowania w kabinie ustępowej.

Na mocy jednak § 89 ust. 1 powołanego rozporządzenia, przepisów § 73 ust. 1, § 75, 79 ust. 1, § 82 i 83 oraz w przypadkach przebudowy także § 77 ust. 2 niniejszego działu nie stosuje się do budynków zakwaterowania osób tymczasowo aresztowanych, skazanych lub ukaranych, zwanych dalej "osadzonymi#.

Zgodnie natomiast z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 2003 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (obecnie obowiązuje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2016 r., Dz.U.2016.1804; data wejścia w życie 02 stycznia 2017 r.) pełny system ochrony stosuje się w zakładach karnych typu zamkniętego i w aresztach śledczych. System ten określają w szczególności następujące elementy okna budynków i budowli, w których stale lub czasowo przebywają osadzeni, wyposażone w kraty lub spełniające ich funkcje inne zabezpieczenia techniczno-ochronne.

Niepodlegające przedawnieniu roszczenie powoda, ostatecznie związane było: częściowo z pobytem w Areszcie Śledczym w L., Areszcie Śledczym w W. (...), w Zakładzie Karnym w O., w Zakładzie Karnym w R., w Zakładzie Karnym nr (...) we W. oraz w Zakładzie Karnym w N. (szczegółowe okresy nieprzedawnionych pobytów powoda, zostały wskazane przez Sąd w toku dotychczasowego wyводу).

Jak wynika z ustalonego przez Sąd stanu faktycznego, powód w okresie nie objętym przedawnieniem, nie przebywał w warunkach przeludnienia, tj. w celach, w których powierzchnia mieszkalna na jednego osadzonego byłby mniejsza niż 3m².

Zgromadzony materiał dowodowy nie potwierdził również, by cele, w których przebywał powód były w stanie technicznym nieodpowiadającym podstawowym potrzebom, jakie winny mu zostać zapewnione. Także zeznający w sprawie świadek R. M. potwierdził, że warunki panujące w celi nie należały do luksusowych, można było jednak w nich funkcjonować. W każdej celi, w której przebywał powód, był wydzielony kącik sanitarny, z dostępem do zimniej wody, przy czym obowiązujące przepisy nie nakładają obowiązku, by był on oddzielony za pomocą murowanej ściany czy też by obligatoryjnie musiał posiadać drzwi. W celach funkcjonowała również wentylacja grawitacyjna, w przeważającej mierze istniała również możliwość otwierania bądź uchylania okien, celem przewietrzenia cel – wedle uznania osadzonych. Cele były ogrzewane, posiadały również wystarczające oświetlenie, które zgodnie z normami powinno wynosić 200 lx. Nie potwierdziły się również zarzuty, by w celach występowało zagrzybienie czy pleśń, owszem świadek R. M. zeznał, że powód uskarżał się na grzyb na ścianach, cela jednak została wyremontowana.

Samo niezadowolenie powoda ze standardów pomieszczeń mieszkalnych nie daje podstaw do stwierdzenia uchybień w funkcjonowaniu czy też organizacji zakładu karnego/aresztu śledczego. Osoby osadzone nie mogą bowiem oczekiwać,

iż miejsca, w których przebywają przecież w ramach wykonywanej względem nich kary pozbawienia wolności, będą odpowiadały wysokim standardom. Jak także słusznie wskazał Sąd Najwyższy, osoba osadzona musi liczyć się z ograniczeniami i dolegliwościami wynikającymi z wykonywania kary pozbawienia wolności (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 02 października 2007 r., II CSK 269/07). W ocenie więc Sądu Okręgowego, powód nie przebywał w warunkach, w których naruszona byłaby jego godność.

Powodowi zapewniono także opiekę lekarską, przy czym dostęp do niej nie ograniczał się jedynie do opieki podstawowej świadczonej przez lekarza internistę, lecz także mógł on korzystać z pomocy lekarzy specjalistów. Co więcej, na wniosek powoda, przeprowadzono specjalistyczne badania (m.in. na HIV), a w tylko w czasie pobytu w Zakładzie Karnym w N. powód był 30 razy przyjmowany w ambulatorium lekarskim, co świadczy o dostępności tego rodzaju pomocy, niejednokrotnie niedostępnej w tak szerokim zakresie, osobom nie pozbawionym wolności.

Przedłożony przez pozwanego materiał dowodowy, pozwalał na ustalenie, iż wszystkie jednostki respektowały także zapisy Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz.U.2003.152.1493), który w § 30 pkt 3 stanowił, że skazany korzysta co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpeli. Skazany zatrudniony przy pracach brudzących korzysta z odpowiednio częstszych kąpeli. Kąpiel skazanego chorego odbywa się według wskazań lekarza (aktualnie obowiązujące rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności z dnia 21 grudnia 2016 r. (Dz.U.2016.2231) w § 31 pkt 3 przewiduje, że skazany korzysta co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpeli. Skazany zatrudniony przy pracach brudzących korzysta z odpowiednio częstszych kąpeli. Kąpiel skazanego chorego odbywa się według wskazań lekarza).

Nadmienić także należy, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 31 marca 2015 r. (sygn. U 6/14) orzekł, że § 30 ust. 3 zdanie pierwsze rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz.U. Nr 152, poz. 1493) oraz § 32 ust. 4 zdanie pierwsze rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania (Dz.U. Nr 152, poz. 1494) są zgodne z art. 249 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 90, poz. 557, ze zm.) i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z art. 4 § 1 i art. 102 pkt 1 ustawy - Kodeks karny wykonawczy i art. 40 w związku z art. 41 ust. 4 Konstytucji.

Powód podnosił ponadto, iż nie otrzymywał dostatecznej ilości środków toaletowych, zarzucał również brak ciepłej wody w celi oraz brak możliwości prania ubrań i bielizny (brak osobnych pralni i suszarni).

Kwestię dostępności m.in. do środków toaletowych regulowało rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U.2003.186.1820), które w załączniku nr 1 (zestaw 1/H, pkt I b) przewidywało dla mężczyzn wydanie mydła toaletowego (100 g) na okres używalności 1 miesiąca. Rozporządzenie to zostało uchylone z dniem 14 sierpnia 2014 r. na mocy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U.2014.200), które w załączniku nr(...)(tabela nr 4) przewidywało wydanie osadzonym mężczyznom 100 g mydła toaletowego na okres używalności 1 miesiąca.

Powołane normy, były przestrzegane przez zakłady karne/areszty śledcze, w których przebywał powód, we wszystkich bowiem jednostkach, powodowi wydawano środki higieniczne zgodnie z przewidzianymi w tym względzie normami.

W ocenie Sądu, brak dostępu do ciepłej wody w celi (lub też czasowy brak, gdyż w niektórych jednostkach dostęp ten był w ograniczonym zakresie zapewniony), w sytuacji, gdy osadzeni mają dostarczane pościele, ubrania i żywność (art. 109 i 111 k.k.w.) nie stanowi szczególnego udrczenia. Z przepisów nie wynika także, by na zakładzie karnym ciążył obowiązek zapewnienia stałego, nieprzerwanego dostępu do bieżącej wody ciepłej w celi mieszkalnej. Jak bowiem wynikało z powyższego, zakład karny ma umożliwić że skazanemu skorzystanie co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpeli i ten obowiązek był wypełniany.

Powód, popełniając przestępstwa, musiał liczyć się z konsekwencjami swoich zachowań, a więc także z możliwością orzeczenia wobec niego kary pozbawienia wolności i jej wykonania tj. osadzenia w zakładzie karnym. Z oczywistych względów, osadzenie takie nie łączy się z komfortem osadzonego i może wywoływać cierpienia psychiczne. Nie należy także tracić z pola widzenia, iż osadzenie w zakładzie karnym jest karą, a więc siłą rzeczy może łączyć się z niedogodnościami w postaci np. braku permanentnego dostępu do ciepłej wody w celi mieszkalnej, czy też braku dostępu do osobnej pralni czy suszarni. Brak jest jednak podstaw by żądać, aby cele czy też kąpki sanitarne w celach, cechowały się wysokim standardem, zwłaszcza w sytuacji, kiedy część polskiego społeczeństwa w dalszym ciągu pozbawiona jest dostępu do bieżącej wody nie mówiąc już o osobnych pralniach i suszarniach.

Z tego też względu za słuszny został uznany pogląd wyrażony w wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 11 października 2012 r. (I A Ca 455/12, LEX nr 1237235), w którym wskazano, że o naruszeniu dobra osobistego w postaci uchybienia godności osadzonego w zakładzie karnym nie można mówić w przypadku pewnych uciążliwości lub niedogodności związanych z pobytem w takim zakładzie, polegających na niższym od oczekiwanego standardzie celi czy urządzeń sanitarnych, bowiem dla wielu ludzi nie odbywających kary pozbawienia wolności warunki mieszkaniowe bywają często równie trudne. Godność skazanego przebywającego w zakładzie karnym nie jest naruszona, jeżeli odpowiada uznanym normom poszanowania człowieczeństwa.

Sąd doszedł więc do przekonania, iż w trakcie pobytów powoda w zakładach karnych/aresztach śledczych postępowano wobec niego z poszanowaniem jego praw i godności oraz w sposób zgodny z obowiązującymi normami prawnymi. Tym samym, w trakcie odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności nie doszło do naruszenia jego dóbr osobistych. Stopień dolegliwości był odpowiedni do istoty kary i nie doszło ponadto do przekroczenia standardów jej wykonywania przyjętych w porządku prawnym.

Powód powołał również argumentację podnoszącą brak realizacji funkcji resocjalizacyjnej więziennictwa względem niego, nawet w minimalnym zakresie.

Podstawowe cele wykonywania kary pozbawienia wolności zostały przewidziane na gruncie art. 67 k.k.w. zgodnie z którym wykonywanie kary pozbawienia wolności ma na celu wzbudzenie w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądanych postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego i tym samym powstrzymania się od powrotu do przestępstwa (§ 1). Dla osiągnięcia celu określonego w § 1 prowadzi się zindywidualizowane oddziaływanie na skazanych w ramach określonych w ustawie systemów wykonywania kary, w różnych rodzajach i typach zakładów karnych (§ 2). W oddziaływaniu na skazanych, przy poszanowaniu ich praw i wymaganiu wypełniania przez nich obowiązków, uwzględnia się przede wszystkim pracę, zwłaszcza sprzyjającą zdobywaniu odpowiednich kwalifikacji zawodowych, nauczanie, zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe, podtrzymywanie kontaktów z rodziną i światem zewnętrznym oraz środki terapeutyczne (§ 3).

Resocjalizacja powinna więc być nastawiona na wpłynięcie na postawę osadzonego, na zmianę jego zachowań. Nie ulega wątpliwości, iż skuteczne podjęcie działań resocjalizacyjnych jest możliwe jedynie w sytuacji współdziałania osadzonego i jego rzeczywistej woli zmiany dotychczasowej postawy. Działania te mogą więc polegać m.in. na umożliwieniu wykonywania pracy, uczestniczeniu w zajęciach kulturalno-oświatowych czy sportowych i do tego typu aktywności powód miał dostęp – jak zeznał świadek R. M., osadzeni mieli dostęp do zajęć kulturalno-oświatowych, były organizowane zajęcia na boisku oraz wyjścia do teatru, był także dostęp do biblioteki.

Z tych wszystkich względów, Sąd uznał, iż zarzuty powoda były całkowicie bezpodstawne, oparte jedynie o jego subiektywne odczucia, w żaden sposób nie udowodnione. W przedmiotowej sprawie nie zachodziły żadne przesłanki, których zaistnienie jest warunkiem koniecznym do stwierdzenia naruszenia dóbr osobistych powoda, w tym szczególności przesłanki bezprawnego zachowania pozwanego. Powód w żaden sposób nie wykazał również, by doznał szkody, a jeśli tak to w jakim rozmiarze oraz by pomiędzy działaniem lub zaniechaniem pozwanego, a szkodą istniał związek przyczynowy. Wskazać należy, że powoływane przez powoda niedogodności poddane obiektywnej ocenie, nie mogły zostać uznane jako naruszające jego dobra osobiste, nawet jeżeli warunki osadzenia, nie odpowiadały oczekiwaniom osadzonego.

Powództwo nie zasługiwało w jakimkolwiek zakresie na uwzględnienie i jako takie zostało przez Sąd w całości oddalone.

W konsekwencji podjętego rozstrzygnięcia, o kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. statuującego zasadę odpowiedzialności za jego wynik. Na koszty procesu poniesione przez stronę pozwaną, składało się wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika, którego wysokość ustalono na kwotę 240 zł na podstawie § 8 ust. 1 pkt 26 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804, w brzmieniu obowiązującym na datę wniesienia pozwu).

Jednocześnie, mając na uwadze sytuację osobistą i majątkową powoda, w tym przede wszystkim długotrwałe pozbawienie go wolności, Sąd nieuiszczone koszty sądowe w postaci opłaty od pozwu, od uiszczenia której powód został zwolniony (k. 25) w kwocie 4.350 zł (k. 24), przejął na rachunek Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie.

W związku z powyższym, orzeczono jak w sentencji wyroku.---

/-/ SSO Mariusz Solka

ZARZĄDZENIE

1. (...);

2. (...)

(...)